

Artsenkrant Cultuurwijzer

www.artsenkrant.com

CULTUURCOORDINATOR: Stefan Eraly · Tel.: 02/333.34.87 · Fax: 02/332.38.85 · E-mail: stefaneraly@gmail.com · MEDEWERKERS: Peter Anthonissen, Lien Bielen, Johan Copermans, Tom Eelen, August Mees, Geneviève Ostyn, Henk Van Nieuwenhove en Gerard Van Swieten.

Interview met Nic Balthazar over *Tot Altijd*

Hasta Siempre, Mario

In *Tot altijd*, de nieuwe film van Nic Balthazar (die ook het scenario schreef), staan het leven en lijden van Mario Verstraete, de eerste Belgische euthanasiepatiënt, centraal. Toch is dit geen zwaarmoedige film over de dood, wel eentje over levenslust, vriendschap, liefde en omgaan met de dood. Wij hadden een gesprek met de maker.

Het personage van Thomas, de beste vriend en arts van Mario Verstraete, is gebaseerd op twee personen: jouw broer Tom en huis-arts Winfried Huba. Waarom voegde je die samen in één persoon?

Dat is een manier om dingen scherp te stellen en zo het publiek te dwingen in de schoenen van het personage te staan. Mijn broer is professor medisch recht en kent als geen andere de verfilmede materie. Bovendien was hij één van de beste vrienden van Mario. Ik wou vooral tonen hoe moeilijk het voor artsen is, zeker als je bevriend bent met een patiënt. Artsen moeten zich toch ergens hullen in objectiviteit, maar hier zie je ook dat het bovenal mensen blijven.

Maar er zijn nog meer mensen die de inspiratie hebben aangebracht voor het personage van Thomas. Mijn eigen vriend die dokter is, bijvoorbeeld. Als Thomas aan Mario zegt wanneer die zich wil laten onderzoeken: "Ik doe alleen in propere ziektes", dan is dat een uitspraak van die man die in het Gentse ook net als in de film 'Dokter Love' wordt genoemd – daarmee weet iedereen over wie ik het nu heb (lacht).

Het centrale personage mag dan wel Mario zijn, maar het hoofdpersonage waarmee we het verhaal beleven, is Thomas met wiens vertwijfeling je als kijker verplicht wordt mee te leven. Het is duidelijk dat de publieke opinie zich sneller massaal inschreef in de cultuur die ontstond na de stemming van de euthanasiewet en dat er bij de artsen veel meer terughoudendheid was. Het blijft, of je nu voor of tegen die wet bent, ook een totaal onnatuurlijke daad die zij moeten doen hé. Anderzijds is het leven eindeloos rekken even onnatuurlijk, maar daar kan men zich beter mee verzoenen. Tot voor de euthanasiewet was het toch veel meer aan artsen om de verantwoordelijkheid te dragen over het leven van zwaar zieke patiënten. Dat kan je eigenlijk één persoon alleen niet aandoen.

Je bent er zeer goed in geslaagd in de film de verschillende visies bij artsen rond euthanasie aan bod te laten komen. Enerzijds heb je Thomas die zijn vriend niet wil afgeven en anderzijds is er dokter Valaëys die in de film letterlijk 'Dokter Death' wordt genoemd. Hoe moeilijk was het om

daar het juiste evenwicht te vinden?

Dat is gelukt dankzij de vele gesprekken met dokter Marc Cosyns op wie dokter Valaëys gebaseerd is en de familieleden van Mario. Ik vertelde Marc dat zijn personage in het begin van het verhaal zou bekeken worden als de antagonist door de familie en Thomas. Marc werd ook lang als doodspuiter geboekstaafd, en beschimpt. Maar wat een moed moet je hebben om die daad uit te voeren en daar te komen aanbellen. Dat doet geen enkele arts voor zijn plezier.

Hoe raak het personage ook geschreven is en briljant vertolkt door Lucas Vandervorst, toch heb je het gevoel dat wanneer hij aanbelt om de dodelijke dosis toe te dienen, Magere Hein aanklopt.

Dat heb je wel meer met kale koppen (breedlachend). De gelaagdheid van die scène is andermaal te danken aan de vele gesprekken die ik had. Je kan je niet inbeelden hoeveel mooie verhalen ik heb gehoord van familieleden van andere euthanasiepatiënten. Bijna steeds zijn de patiënten vertrekkenklaar, dit in schril contrast tot diegene die zullen achter-

Nic Balthazar: "Voor mij vormen *Ben X* en *Tot Altijd* een tweeluik. 'To be or not to be': neem ik de wapens op tegen een zee van moeilijkheden of laat ik mij gaan omdat ik het echt niet meer aankan?"

blijven. Er bestaat waarschijnlijk nooit echt zoiets als een mooie dood, maar diegene die in de buurt kwamen, zijn volgens de vele dokters waarmee ik heb mogen spreken bijna steeds deze waarbij de patiënt zijn lot zelf in handen nam.

Misschien wel het belangrijkste zinnetje van de film, komt van dokter Valaëys die net voor de euthanasie heel nadrukkelijk zegt: "Ik kan altijd nog gewoon weggaan, hé Mario?"

In dat zinnetje zit de hele persoon en filosofie van Marc Cosyns vervat. De patiënt achter het stuur van zijn eigen leven. Lucas Vandervorst wou hem zo juist neerzetten en hij heeft er al diens waardigheid ingestoken. De twee hebben elkaar ook ontmoet en het klikte meteen. Als je hen niet persoonlijk kent, zijn het misschien allebei mensen die wat stuurs zouden kunnen overkomen. Wie hen beter kent, ontdekt twee totaal minzame personen.

Er verschijnt eerstdaags ook een boek van Marijke Libert, Mia Verstraete en jou rond de persoon van Mario Verstraete en het euthanasiedebat. Er zijn getuigenissen van familieleden, maar ook van experts als Wim Distelmans, Rik Torfs, Etienne Vermeersch. Was dat van in het begin de bedoeling?

Neen, want we wilden vooral niet de indruk wekken dat we ons zouden bezondigen aan commerciële uitbuiting. Maar het idee om al die kenners

en grote denkers samen te brengen in één boek en de familieleden van Mario die zo goed hun verhalen kunnen verwoorden, was een gelegenheid die we niet mochten laten schieten. Bovendien zijn we tien jaar later en er zijn toch nog altijd heel erg veel hete hangijzers. Zo is er de hele (semantische en inhoudelijke) discussie over het verschil tussen euthanasie en palliatieve sedatie.

De film en het boek vullen elkaar wonderwel aan en naast de veelheid aan duidelijke informatie, weet het boek ook te ontroeren. Aan de parallel met Hamlet moet je maar denken. Hoe kwam je daarop?

Voor mij vormen *Ben X* en *Tot Altijd* een tweeluik. 'To be or not to be': neem ik de wapens op tegen een zee van moeilijkheden of laat ik mij gaan omdat ik het echt niet meer aankan?

In tegenstelling tot wat iedereen verwacht, nam *Ben X* wel de wapens op, zij het andere dan je als kijker denkt. Mario Verstraete koos ondanks zijn levenslust om niet jarenlang vruchteloos tegen een vreselijk noodlot te strijden. Hij ging dus voor 'not to be'.

Stefan Eraly

• *Tot Altijd* draait vanaf 25 januari in de zalen en wordt verdeeld door KFD. We brengen binnenkort nog een recensie en interviews van artsen die bij de film betrokken waren. Bovendien geven we in een volgende krant 100 tickets weg. Nog meer info vindt u op www.totaltijdfilm.be.

• Het boek *Tot Altijd. Over de keuze van Mario Verstraete en het euthanasiedebat vandaag*, Lannoo, 208 blz., 17,99 euro.

Naast Koen De Graeve (rechts) als Mario Verstraete, schittert ook Geert Van Rampelberg als zijn boezemvriend-arts.